

Disput. Jur. de Judiciis. Tit. I.

potat Angelus, Cumanus n. 1. Alexand. num. 4. Iaf. num. 6. ff. de acquiren. possit. Paulus in l. exigere dorem, num. 2. ff. de judiciis, & in l. qui loco certo, 27. n. 2. ff. de condit. indeb. qui in specie loquuntur de isto effectu constituendi forum, idem Iaf. in Aut. Sacramenta puberum, num. 73. Cod. si advers. vend. Lapis allegat. 10. num. 6. Tiraquel. in leges conubial. gloss. 5. ex num. 5. & num. 8. Surdus conf. 136. num. 17. 18. & 19. lib. 1. Barbosa in dicta l. heres absens, §. proinde, num. 12. & 13. ff. de judiciis, Caldas Pereira in l. si curatorem, verbo implorandum, num. 30. vers. pofremo hac sententia, Cod. de in integr. restitu. colum. 3. Et reminiscens memoria hanc animadversioinem, qua nostra est, ex cuius inadvertentia, in quæstione, de qua agimus, laborant in æquivoco Doctores non contentendi.

183 Itaque Judex loci contractus est competens non solum cum agitur de contractus implemento, sed etiam de ejus rescissione, & distracta necessario, & judiciali. Quam sententiam amplecti sunt Bart. in l. qui loco certo, n. 2. ff. de condit. indeb. & ibi Fulgos. n. 2. & Jaf. n. 1. Albericus in l. exigere dorem, 65. n. 2. ff. de judiciis, & in l. 2. num. 1. & 2. C. ubi, & apud quem. Baldus in l. in contractibus, 14. §. in anni. n. 1. & 2. C. de non num. pec. Decius in l. vi. num. 22. n. ff. si cert. & in c. 1. 1. lectura, n. 124. de judiciis, ubi Alciatus n. 33. vers. & ultra limitationes, additio ad Bart. quam dicunt esse Alexandri in d. l. heres absens, §. si quis tutelam, n. 1. verbo in duabus casibus, Romanus singl. 477. Felyns in c. lices natione, ultimo, n. 24. ver. ultimo in isto subito, de foro camp. Angelus in sua q. de invicem. n. 32. & 33. Francus in Rubrica, n. 45. appellat. Covarr. laeviarum, c. 4. n. 1. Surdus conf. 106. n. 1. & 16. & conf. 136. n. 19. & 20. l. 1. Gutiierrez l. canonice. que c. 24. n. 9. Joannes Mautius tract. de integr. restit. c. 36. num. 5. Sfortia Odus eod. tract. 1. p. qu. 32. art. 1. 3. n. 14. Tuseus littera F. conclus. 438. num. 6. Faciunt que tradit. Tiraquelle in leges conubial. glossa p. l. n. 33. ubi ait, uxori sequi forum mariti, etiam cum agitur de dissolvendo matrimonio. Probat hanc sententiam textus in dicta lege in contractibus, 14. §. in omni. C. de non num. pec. ubi exceptio non numerata pecunia, que contra mutui contractum opponitur, si adit mutuator in loco contractus proponitur coram Judice loci contractus. Ergo locus contractus est forum competens ad impugnandum, & rescindendum contractum. Huic textui nulla congrua solutio assignari potest.

184 Neque satisfacit, quam tradit Barbosa in d. l. heres absens, §. proinde, n. 25. cum seqq. ubi distinguendum putat, an contractus sit perfectus ab utraque parte, & postea propter aliquam qualitatem extrinsecam agatur de ejus rescissione; & tunc putat non posse agi in foro contractus, quia cum perfecto contractu sublata sit actio ex contractu oriens, print. in. st. quib. mod. toll. oblig. in consequentiis sublata videtur forum ad ejus implementum inducens, leg. cum princip. ff. de reg. jur. in 6. & in specie text. in c. dilecti, de foro comp. & ibi Panormitan. num. 6. An vero contractus ab utraque parte non fuerit perfectus, & tunc quia cessat predicta ratio, durat forum contractus: & consequenter in loco ejus potest agi pro rescissione. Et in his terminis existimat procedere d. §. in omni. nam in effectu exceptio non numerata pecunia importat contractum non suisse implerum ab utraque parte, & idem in loco contractus de hoc defectu agendum est.

185 Non inquam satisfacit, quoniam non pendet competentia fori ex eo, quod actor sovet iustitiam, reus vero iuste se defendat; sed sive lis justa, sive iuste moveatur, idem est forum. Ergo sive actor item moveat perfecto contractu ab utraque parte, quo casu iuste movebit, & proponet, verbi causa, exceptionem non numerata pecunia, sive contractu non perfecto, quo casu movebit iuste, idem Judex erit aedundus. Confirmatur, quoniam videtur doctrina nova, & iuri dissona, ut ex eo forum competens, & locus iudicii mutetur, quod propontantur diverse actiones, vel exceptions, cum regulariter, ubi quis legitime conveniri potest de aliqua re, ibi possint proponi actiones, & exceptions omnes sibi competentes. Secundo, quoniam forum tolli non potest, eo quod actio sit sublata, & agens agat sine actione, tunc enim partes Judicis erunt in auctore repellendo, & reo absolvendo; juxta tradita à Glossa in leg. ubi pactum, verbo pena, Cod. de transact. Bart. in l. si quis, §. yactus ne periret, num. 20. ff. de past. Alex. in l. n. 6. C. ut que de fuit. Advoc. supplen. Jud. Tertio, quoniam non semper litig. non

fundatur super actionibus, sed interdum super officio Judicis, quod actor implorat, ut Barbosa ipse animadvertisit, ubi supra, num. 22. Ergo non recte colligitur forum decesse, eo quod actio sit sublata. Neque video cur sit allegatus à Barbosa textus in d. cap. dilecti, & Panormitan. ibi, num. 6. ad hanc rem, ex quibus id neque expresse, neque implicite colligo, nisi allegatio sit falsa, aut depravata, quod in multis illius libris contingit, ita ut ex eo habeam illum suspectum. Quarto, quoniam tametsi perfecto contractu ab utraque parte actio esset sublata, ex ipso implemento orta esset exceptio in favorem implentis, l. exceptions apponuntur, 20. ff. de except. Si ergo quis ex contrahentibus deducat in judicium exceptionem istam, & petat à Judice declarari sibi competere, juxta l. si contendat, 28. ff. de fidei suff. quod in judiciis frequentissimum esse, tradit Paz in præxi tome 3. cap. 9. §. 2. ex n. 1. cum multis, quos ibi refert; aut petat declarari se, vel fidei suffidem esse liberum, id petere poterit apud Judicem loci contractus. Excogitari enim non potest ratio, ob quam ille non sit competens in hac lite: præsumtum cum & nos dixerimus supra n. 165. ampliat. 4. & ibi relatus Barbosa fateatur, Judicem loci contractus, non solum esse competentem, quoad ea, que ad contractum principalem pertinent, sed etiam quoad accessoria; neque enim forum contractus solum inducit ad implementum, & observantiam ejus, ut Barbosa assūmere videtur, sed etiam quoad omnia alia à contractu dependentia, ut multi in eam rem adductis contendit Decius in capit. 1. lectura, num. 122. de judiciis, cum sequentia. Ex quo consequens est, ut implero contractu, & sublata actione, adhuc permaneat, & sublatus non sit forum contractus, cum sint exceptions, & dependentiae, quæ in illo possunt discipi, & multa alia, de quibus possit in judicio disceptari. Quinto, quoniam contractus nullus nullam actionem producit, quia quod nullum est, nullum effectum habet, l. 4. §. condemnatum, ff. de re jud. l. non putavit, §. non quavis, ff. de bon. poss. contra tab. l. non dubium, Cod. de legib. cap. illud, 8. de jure patron. cap. non præstat, 52. de reg. jur. in 6. & tandem nulla existente actione potest agi de nullitate ejus apud Judicem loci contractus, ut nos diximus supra, ampliatione 2. num. 163. & consentit ibi relatus Barbosa. Ergo non recte arguit fori cœlestis, ex actionis defectu, sed poterit nihilominus moveri his super rescissione contractus coram Judice loci ejus, tametsi post ejus implementum nulla superceler actio. Sexto, tandem quoniam quoties in judicio intenditur rescissio contractus, non nititur his qualitate extrinseca, sed potius virio intrinseco, aut contractui, aut personis contrahentium. Non minus igitur potest agi de rescissione in foro contractus, quam de implementatione. Alias solutiones ad textum in d. §. in omni. impugnat Barbosa in d. §. proinde, ex n. 22. & Caldas in d. l. si curatorem, verbo implorandum, n. 30. C. de in integr. restitu. reliquum, ut nulla assignari possit, que satisfacit ex iis, quas Doctores adducunt.

Sed contraria sententiam predicta ampliationi, imo in loco contractus non posse agi de ejus rescissione, sed dumtaxat de implemento, & observantia, sequuntur sunt alii. Inter quos sunt Baldus sibi contrarius, in l. exigere dorem, 65. in 2. lectura, ante num. 1. ff. de judiciis, & in l. 2. num. 1. Cod. ubi & apud quem. Paulus ibidem num. 1. Angelus sibi etiam contrarius in l. qui loco certo, num. 1. in fin. ubi etiam sibi parum consans Albericus num. 2. ff. de condit. indeb. Decius, contrarius etiam sibi in Rubrica, 1. lectura, num. 19. de judiciis, Gregor. Lopez in d. l. 32. tit. 2. par. 3. glossa 10. ver. secundo limita, Socinus regula 204. fallentia 1. alias littera F. regula 19. Duarenus ad tit. Cod. ubi & apud quem, in principio. Marcellus Cala tract. de modo articulandi, in principio, n. 67. Cacheran dec. 78. num. 14. & 15. Barbosa in d. l. heres absens, §. proinde, num. 14. & 21. ff. de judiciis, & Caldas in d. l. si curatorem, verbo implorandum, num. 30. Cod. de in integr. restitut. tametsi satis anceps, & dubius, jam opposita, jam huic sententia adhaerat, tandem in hac refudit. Multos Doctores referunt isti pro hac sententia, qui tamen si attente legantur, eam non sequuntur, sed dumtaxat dicunt auctorem, cum agitur de rescindendo contractu, & petenda contra ipsum restituzione, sequi debere forum rei, quod neque nos negamus, neque est contrarium nostræ statute ampliationi. Ita non jure referrunt pro hac sententia Tiraquel. de retract. lignag. §. 8. glossa 5. num. 2. qui, ut in eo loco videri potest, eam

Disputatio II. Quæst. IV.

non asserit, neque erat hac sententia ad rem ejus, de quo ibi agebat. Proposuerat enim questionem, quis Judex esset competens in retractu, an domicili, rei an loci, in quo sita est res retrahenda, & ibi n. 9. concludit, utrumque esse competentem, prout auctor elegit. De aliis idem dictum intellige. Quare existimo revera hanc sententiam esse minus communem, minusque frequenter. Habet tamen pro se urgens argumentum ex textu l. 1. C. ubi & apud quem, qui ita habet. Quoniam ea, que in translatione dari placuerat, tradidisse, proponit, consequens est, si de iis repetendis per in integrum restitucionem, vel quamcumque aliam causam putaveris agendum, ejus adire te provincia Presidem, in qua domicilium habent, quos conveniunt. Ex quo colligunt isti Doctores, non potuisse peti hanc restitucionem coram Judice loci, in quo factus fuit transactionis contractus: ac per consequens non agi de rescissione contractus in foro contractus.

189 Sed nihilominus, non est recedendum à proposita ampliatione 6. & non obstat d. l. 2. C. ubi & apud quem. Nam pro ejus interpretatione ego considero, duas esse posse inter se multum diversas difficultates, & quæstiones in hac materia. Prima, utrum Judex competens ad concedendam restitucionem sit Judex domicili auctoris petens restitucionem, cui ipse subditus est; an vero Judex domicili rei, contra quem restitutio petitur. Quam disputat Sfortia Odus de restit. in integr. 1. p. q. 32. art. 1. 3. & Mauritius eodem tract. c. 36. Secunda, utrum sit competens ad concedendam restitucionem Judex loci, quo contractus gestus est, an vero solum Judex loci domicili ejus, contra quem restitutio petitur. Et cum has diversas esse difficultates evidens sit, juxta magis receptam, & communem interpretationem, d. l. 2. decidit primam difficultatem, videlicet, cum restitutio petitur, non esse aedundum Judicem, cui subditus est auctor petens restitucionem, sed eum Judicem, cui subditus est reus, contra quem restitutio petitur, & ubi ipse domicilium habet: & ea lex non pertinet ad secundam difficultatem, quam nos modo tractamus. Quam ejus legis interpretationem tradunt in ea Barthol. Alber. Angel. Salicet. Fulgos. nulla facta mentione de secunda difficultate. Atque ideo statuitur communiter summarium ejus textus in causa restitutio auctori sequitur forum rei, quæ est ratio decidendi ejusdem legis, & conformis, l. 2. C. de iuris. omn. Jud. l. auct. C. ubi in rem actio. & c. cum sit generale, de foro comp. Panormit. incap. 1. n. 18. de in integr. restit. & in cap. constitutio, num. 1. eod. tit. & in cap. ad nostram, 11. per text. ibi, n. 2. & 6. de reb. Eccl. alien. vel non, & in d. c. cum sit generale, 8. num. 10. ubi Felyns ante n. 1. ver. Eccl. restituetur, Marian. Soc. n. 13. qui post Panormit. in d. c. constitutio, hoc etiam extensit ad Ecclesiasticas personas, consentit Roman. singl. 113. Aufret. tract. de potest. Eccl. super laicis, casu 105. n. 48. Maranta in præxi 6. p. tit. de appell. n. 113. Sfortia Odus tract. de in integr. reb. 1. p. q. 32. art. 1. 3. n. 115. & art. 15. num. 123. & seqq. Didacus Perez in l. 1. tit. 4. l. 3. ordinam. glossa 1. colum. 883. vers. item fallit. Bernard. Diaz regula 219. fallent. 2. qui loquitur de sola Ecclesia, Gutiierrez l. 1. canonice. que c. 34. n. 10. qui tamen sentit hoc non esse extendendum ad Ecclesiasticas personas quod patrimonia sua privata, ibi, num. 11. & 12. & Sfortia ubi supra, num. 125.

Secundo repondet Bart. in d. l. qui loco certo, 27. n. 2. ff. de condit. indeb. tametsi eo textu dictum sit, ad petendum in integrum restitucionem aedundum esse Judicem domicili rei, non tamen ibi esse negatum, quin similiter aditi possit Judex contractus, neque ex expressione solius loci domicili, exclusio loci contractus colligi potest. Bartolo consentient utrum loco Fulgos. n. 2. Jaf. n. 1. circa fin. Salicet, num. 3. tametsi dubitanus, Philipp. Francus in Rubr. n. 45. de appellat. Alciatus in d. c. 1. n. 33. de jud. Covarr. l. 1. variar. c. 4. n. 1. Gutiierrez l. 1. canonice. que c. 34. n. 9. in fin. Ideo autem omisus est locus contractus, quia (ut recte considerat Alciatus) ratione domicili quis fortior forum universum, & sine illa exceptione, sine ibi contrarierit, sive non, sive ibi reperiatur, sive non, ideo textus responderet de regula, quæ indistincte procedit, non autem explicitus casus, qui non procedunt nisi concurrentibus quibusdam qualitatibus, quod sapientia injure usu venit, ut in leg. qui accusare, Cod. de edendo, statuitur generalis regula, quæ explicatur, & limitatur in ultima, Cod. eodem tit. facit textus in l. apud Labonem, 15. §. ait pretor, el 2. ff. de injuria. Numquamque sive in jure, sive in philosophia, recte sumit argumentum ab affirmatione unius ad negationem alterius, nisi cum comparantur inter se opposita, & contraria. Quando enim duo opposita non sunt, qui unum affirmat, alterum non negat; quia separatarum separata est ratio, & ab uno ad alterum, neque affirmative, neque negative recte dicitur argumentum, l. ultima, ff. de calumniator. Everardus in locis legalibus, loco 18. à separatis. Claudio Cantuincula in topicis legalibus, loco 12. differentiis. Cicero in topicis, num. 14. vers. à differentiis. Dialectici, & nos eorum communi autoritate ducti, in in-

troductio ad logicam Aristotelis, 1. p. cap. 9. eos vocavimus terminos impertinentes, qui neque se infervunt, nec sibi repugnant, cujusmodi sunt album, & dulce, musicum, & medicum. Nam qui dicit album, neque affirnat, neque negat dulce, siquidem album potest esse dulce, & non dulce: item qui medicum dicit, musicum non negat, cum contingere possit, medicum esse musicum. Ita in proposito.

Tertio responder Covarr. l. 1. variarum d. cap. 4. 191 num. 1. d. l. 2. Cod. ubi & apud quem, intelligenda esse, cum reus absit a loco contractus, qui ideo non potuit in loco contractus conveniri, sed aedundus est Judex domicili. Nam cum in loco contractus necessaria sit rei presentia ad facultatem conveniendi, ut dicimus inferius, limitatione 1. n. 218. si reus absit loco contractus, ibi conveniri non potest. Hanc tamen interpretationem reprehendunt Chaldas, & Barbosa ubi supra, uti divinatoriam:

Ex haec tenus dictis inferis, si petenda sit alicuius contractus rescissio, vel restitutio aduersus ipsum, aedundum esse Judicem rei, contra quem petitur rescissio, vel restitutio, juxta generales regulas, quibus statuitur auctorem sequi debet forum rei, d. l. auct. ultim. Cod. ubi in rem actio cum similibus, notat Gaspar Rodericus de ann. red. l. 1. q. 18. num. 54. videlicet, aut Judicem domicili, aut Judicem loci contractus, si reus ibi inventatur. Quorum quilibet poterit petere auctorem contractum rescindere, aut restitucionem concedere. Erit vero in auctor potestate eligere Judicem, quem maluerit, ut docet Bald. in leg. ult. Cod. si non comp. Jud. num. 2. ex l. non uirque, 3. in pr. ff. de eo, quod certo loco & nos diximus, quod praecedenti, n. 152.

Sed ad universim id verum sit, ut in hoc rescissionis, 193 vel restitutio judicio aucto forum rei sequi debeat (ne prætermittamus examen prima illius difficultatis, quam propoñimus supra, n. 189, quod non est alienum ab instituto nostro, imo maxime cognatum) dubitationem habet non levem. Nam sunt, qui credant, regulam communem limitandam esse in Ecclesia, quæ si velut restitui aduersus contractum initium cum laico, debeat restitutio petere coram Judice proprio Ecclesiastico, non coram laico Judice rei, contra quem petitur restitutio; idque ejus esse Ecclesia proprium, & speciale, ejusque privilegium. Ita sentiunt Innocentius in c. cum sit generale, num. 2. de foro comp. Panormit. incap. 1. n. 18. de in integr. restit. & in cap. constitutio, num. 1. eod. tit. & in cap. ad nostram, 11. per text. ibi, n. 2. & 6. de reb. Eccl. alien. vel non, & in d. c. cum sit generale, 8. num. 10. ubi Felyns ante n. 1. ver. Eccl. restituetur, Marian. Soc. n. 13. qui post Panormit. in d. c. constitutio, hoc etiam extensit ad Ecclesiasticas personas, consentit Roman. singl. 113. Aufret. tract. de potest. Eccl. super laicis, casu 105. n. 48. Maranta in præxi 6. p. tit. de appell. n. 113. Sfortia Odus tract. de in integr. reb. 1. p. q. 32. art. 1. 3. n. 115. & art. 15. num. 123. & seqq. Didacus Perez in l. 1. tit. 4. l. 3. ordinam. glossa 1. colum. 883. vers. item fallit. Bernard. Diaz regula 219. fallent. 2. qui loquitur de sola Ecclesia, Gutiierrez l. 1. canonice. que c. 34. n. 10. qui tamen sentit hoc non esse extendendum ad Ecclesiasticas personas quod patrimonia sua privata, ibi, num. 11. & 12. & Sfortia ubi supra, num. 125.

Pro hac sententia adducuntur textus in c. 1. de in integr. restit. & in c. constitutio cod. tit. ubi Clerici coram Ecclesiastico Judice petunt restitucionem ob damnum illatum in venditione rerum suarum patrimonialium. Item text. in d. c. ad nostram, ubi Ecclesia coram Pontifice petit restitucionem contra laicum, & sic coram ordinario petentis, non ejus, contra quem petitur.

Sed cum non facile regulæ generales sint infringenda, aut ab eis recedendum, neque introducenda privilegia iuris derogatoria, nisi aperte legibus exprimantur, nihilominus amplectenda est contraria sententia, videlicet, regulam generalem, quod auctor debeat sequi forum rei, juxta doctrinam text. in d. l. 2. Cod. ubi & apud quem, & ibi Glossa & Doctorum, etiam in hoc casu servandam esse, & petendam restitucionem, cum petitur ab Ecclesia, vel Ecclesiastica persona contra laicum, coram Judice rei convenit judicio restitucionis. Quam sententiam amplectitur Covarr. l. 1. var. d. c. 4. n. 2. ut mirum sit à plerisque esse relatum pro contraria. Eadem item adharet Barbosa in d. l. heres absens, §. proinde ex numer. 31. ff. de judic. Parlador. in sequentia, differentia 9. §. 3. numer. 8. vide

videturque eam approbare Caldas in d. l. si curatorem, verb. implorandum, n. 32. in fin. C. de in integr. ref. nisi quod in principio illius numeri contrariam sententiam dixerat veriore, & probabiliorem, ut nos reddat ancipites, pro qua sententia sit referendus, quod illi familiare est. Certe contrariam sententiam communione dicere potuit jure optimo: veriore non item. Verum hanc, quam sequimur, servatam est in Regia Cancellaria Vallisolerana, & iuxta eam judicatum in causa occurrente, testatus est Gutierrez in d. 34. n. 10.

Neque obstat fundamenta contraria sententia. In primis non obstat textus in d. c. de in integr. ref. in quo nihil deciditur de Judice, coram quo sit petenda restitutio, sed de casu, in quo locum habet. Neque item obstat textus in d. c. constitutus, eod. tit. quoniam credendum est, Pontificem, a quo petita est ibi restitutio, esse Judicem competentem rei contra quem est petita, eo quod, vel esset Clericus is, contra quem petebatur, vel provincia ipsa subjecta Romana Ecclesia, quo ad facultatem jurisdictionis. Neque vero hoc est divinare, nam cum in eo textu non sit principalis questio de foro, sed potius de restituione in integrum petenda, presupponi possunt termini habiles quicad forum, absque virtute divinationis, l. qui testamento, cum similibus, ff. de testam. ut eleganter animadvertis Barbosa in d. 8. prouide, num. 35. tametii Covatuvias hujus solutionis primus author, eam divinationes obnoxias fere fecerat, minus hoc reputans incommode, quam opposita sententia acqueficeret. Neque item obstat textus in dicto capitul. ad nostram, de rebus Eccles. quoniam laicus, contra quem eo textu restitutio petita est, erat subditus Ecclesiasticae jurisdictionis, quia erat feudarius Ecclesie, seu Monasterii, & causa erat pertinens ad feudum: quare dominus feudi erat Judex competens, vel is, cui subditus erat infeudator, ut probat textus in cap. ex transmissa, & c. verum, de foro compet. & tradit Gail. pratt. observat, l. 1. obseruat. 30. ex num. 1.

Cognata est huic altera non minus dubia, nec minus utilis, & frequenter questionis, scilicet cum petitur absolutio, seu relaxatio juramenti adhibiti in contractu, dumtaxat ad effectum agendi, & non sumul ad rescindendam obligationem contractus jurati; quo easu magis communis, & recepta sententia est non esse necessariam citationem adversarii ad eam obtainendam, ut observarunt Oldradus cons. 120. Paulus Castrensis cons. 39. n. 2. vers. circa quartum, 2. part. Rolandus à Valle cons. 2. n. 6. & seq. volum. 2. Afflictus dec. 220. num. 10. Joseph Ludovicus decif. Perus. 38. num. 3. Peguera dec. 188. Trivianus dec. 64. num. 8. l. 1. Valafacuus confusat. 130. num. 14. Covarr. l. 1. variar. d. c. 4. num. 6. Gulielmus Benedictus in repetit. c. Rainucus, verbo, duas habens filias, n. 299. de testam. Gutierrez in repetit. Auth. Sacramenta puberum, num. 111. & 112. C. s. aduers. vendit. Azevedus in l. 1. ex n. 137. tit. 21. l. 4. recop. Cevallos in specul. pratt. l. 2. q. 434. ex num. 2. Parlador. l. 2. verum quodit. c. 4. num. 55. Paz in praxi, tomo 2. preludio 2. num. 3. Sanchez in summa, l. 3. cap. 21. n. 28. Brunorus à Sole in question. legalib. g. 22. num. 59. & 60. Hercules Matescotus l. 2. var. ref. c. 84. n. 19. eo in quantum easu est dubitatio non levis, à quo Judice sit petenda absolutio, seu relaxatio juramenti; an à superiori jurantis, an à superiori ejus cui juratum est.

In qua prima sententia est, adeundum esse Judicem superiorem juranti, & cum solum posse absolvere subdum suum à juramento, illudque relaxare. Hanc tuerit Lupus alleg. 10. num. 5. & ibi Quintilianus Mandosius in addit. Panormit. in c. s. quis contra, 4. n. 3. & in repetit. ejusdem, n. 3. de foro comp. Felyn. in c. 1. n. 31. de jurejur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Nam qui se adjuvat beneficio l. diffamari, intendit, ut actor compellatur agere, non quidem precise, quod fieri non potest, sed cautamente, assignato illi termino, intra quod agat, sub comminatione, quod si intra illum non egerit, censetur ab actione definita, & ab ea deinceps excludetur, imponeturque illi silentium ad judicium accediti. Ita fit, ut in usu illius remedii, non agatur de causa principali, sed dumtaxat instigatur actor, ut provocetur, atque in judicium descendat actionem suam propositurus. Quod si obediatur Judicii terminum assignanti, ex eo tempore judicium principale incipiet, & illo beneficio provocatus re vera sustinebit partes actoris; qui vero provocavit, rei: quoniam id dumtaxat intendebat, id remedium proponens, ut à se peteretur, neque differetur petitio: quod in nullo alio remedio contingit. Imo,

Fundamentum est (ut desumitur ex Socino, & Capicio, relatis) quia is, qui petet relaxationem juramenti, originaliter est reus. Ergo quemadmodum ob istam eamdem rationem, qui intentat in judicio beneficium, l. diffamari, C. de ingen. & manumis. potest illud intentare coram suo Judice, & non debet adire Judicem adversarii, ut notat post antiquos Gregorius Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. 3. Covar. l. 1. variar. cap. 18. n. 5. circa fin. Maranta in speculo, 4. pari. distinc. 21. num. 19. Anton. Gabriel lib. 3. comm. rit. de actionibus, concl. 6. n. 41. Capicio d. dec. 18. Cacheran. dec. 151. Ponte dec. 31. num. 4. & per totam,

Boerius dec. 114. ex num. 6. qui multa allegat, & inter alios Alex. cons. 103. consideratis his, volum. 5. ubi vide additiones, & Baldus in l. acceptam, 19. num. 40. C. de usuris, Misinger. centur. 6. obseru. 90. Sessa dec. 115. ex n. 5. tom. 2. cum plurimis omisiss: ita qui petit relaxacionem juramenti, eam coram suo Judice petere debet, quia debet agi coram Judice, coram quo ageretur, si conveniret ille, qui petit relaxacionem, qui re vera reus est; deberent enim attendi naturalis origo causae, non quod accidentaliter contingit argumento, l. qui habet in principio, ff. de tutel. ubi notat Bart. ex n. 1. Baldus n. 1. & 3. Cumanus ante n. 1. & 3. Tufcus littera C. conel. 147. Boerius d. dec. 114. n. 6.

Addit Sanchez d. e. 21. n. 34. aliam rationem, quoniam is, cuius relaxatur juramentum, subditur suo Judice, & tantum agitur in hac relaxacione de tollendo gravamine, & ligamine sibi subditi, nec aliquid disponitur circa personam non subditi, aut aliquid ab eo, & adversus eum pertinet, id enim in hoc casu citatio non est necessaria. Ergo potestatem hujus ligaminis tollendi is solus habebit, qui habet jurantem sub sua potestate.

Secunda sententia assit, peti debere relaxacionem juramenti, seu absolucionem ejus ad effectum agendi, à Judice superiore ejus, cui juratum est. Ita sentit Cardin. Zabarella in c. 1. num. 4. de jurejur. Natta cons. 145. num. 28. vol. 1. Caldas Pereira in l. Scutatorum, verbo implorandum, n. 31. C. de in integr. refit. Molina de justitia, tomo 1. tratt. 2. disp. 149. 8. deinde relaxare, cum seqq. & 2. tomo, disp. 281. vers. dubium ulterius est, & disp. 515. 8. utrum autem, vers. qui enim usuras, & disp. 57. 8. secunda, si renunciant, & 3. tomo, disp. 579. n. 28. Lefsius de just. & jure, l. 2. cap. 42. dubit. 12. n. 63. faciunt tradita & Covar. l. var. d. cap. 4. num. 1. & 2. & Doctoribus in d. l. 2. C. ubi & apud quem, cum textu ibi, & quæ à nobis dicta sunt superius exn. 189. nam ex iis probatur, restitutio petendam coram Judice ejus, contra quem petitur restitutio. Ergo simili modo relaxatiojuramenti petenda est coram Judice ejus, contra quem juramentum relaxatur. Probat autem eam Molina, quia Judex relaxat juramentum condonando obligationem ex eo ortam, gerens in hoc vice sibi subditi, & loco ejus, cui juratum est, ut sic suo nomine obligationem condonet. Ergo debet habere jurisdictionem in eum, cui juramentum est praesumtum, aliquo si ille non esset Judicii subjectus, qui est pars, non posset factum Judicis repatrii factum partis, juxta l. si ob causam, 13. C. de coit.

Quia sententia retenta, non obstante fundamenta contraria, quia ad primum responderetur, nullum esse in jure actum, aut contractum extra Judicium, ex quo quis ita efficiatur, ac resulteret reus, ut non possit esse actor. Quare nihil momenti habet illa confederatio de re originario, aut auctore originario, ille enim qui est reus originarius, seu reus in potentia, poterit esse actor actu, & e contra. Quare ille dumtaxat est censendum vere actor, qui ad judicium provocat, & ille re vera reus, qui provocatur, l. in tribus, 13. ff. de jud. cap. forus, & accusator, de verb. sign. Bart. in l. libertus, n. 2. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons. 43. ex num. 1. Hoc dumtaxat fallit in singulari remedio, & beneficio, l. diffamari, C. de ing. & manumis. quod tandem adhuc non est sine difficultate, ut videbis apud Gregorium Lopez in d. l. 46. tit. 2. part. 3. gl. offa. 3. Gail. obseru. pratt. l. 1. observatione 11. ex num. 2. Afflictus dec. 268. & Vincentium de Franchis dec. 675.) in quo beneficio, qui ad judicium provocat, recognoscit adversarium suum actorem, & se reum, in quo ob illici aequitatem violatur regula juris, de qua in rubro, & nigro, C. ut nemo in voto agere, aut accusare compellatur. Barth. Soc. in l. libertus, 14. n. 9. ff. de in jus voc. & ibi Bald. in l. lectura, Decius cons.